

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ - СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ МОВНОЇ ОСВІТИ

Г.А. Шиліна

Україна, м. Мелітополь, Мелітопольська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №11

Стрімкий розвиток суспільства у галузі інформаційних технологій ставить перед освітянами нові завдання, потребує нестандартних підходів до викладання. Використання на уроках у середній школі дистанційних курсів є запорукою успішного вивчення української мови.

На даному етапі виникає ряд проблем щодо розробки електронних освітніх ресурсів (ЕОР): відсутність єдиних вимог до розробки дистанційних курсів з української мови у середній школі; недостатня кількість фахівців-розробників курсів, низьке матеріально-технічне забезпечення.

Питанням розробки ЕОР, використанням інформаційних систем, функціонуванню платформ ДО, присвячені праці В.Ю. Бикова, В.Ю. Богачкова, Є.С. Полат, Чернікової Л.А., Швеця Ю.О. Питанням електронної лінгводидактики займаються Г.Р. Корицька, Бадер В.І., Н.Л., Семенів Г.Т. Шелехова, Л.В.Скуратівський.

У статті ми проаналізуємо хід реалізації навчальної програми та підручника української мови (поглиблене вивчення) для учнів 8 класу, розроблені та апробовані дистанційні курси з української мови для учнів 8, 9 класів, запропонуємо інструктивно-методичні рекомендації розробнику електронних освітніх ресурсів.

У підсумковому звіті МОНУ про «Розвиток загальної середньої та дошкільної освіти освіти у 2013 році» проаналізовано хід реалізації поглибленого вивчення української мови та профільного навчання у середній школі. Розроблені програми та підручники для поглибленого вивчення української мови орієнтовані на формування духовно багаті особистості, вироблення в учнів стійких знань, застосування їх у різних життєвих ситуаціях [7]. Значна увага приділяється самостійній роботі учнів, свідомому ставленню до засвоєння знань. Дистанційне навчання української мови є складовою мовної освіти України, яке допоможе виконати завдання, визначені у Державному стандарті. Навчання на відстані формує мовленнєву, мовну, соціокультурну та діяльнісну компетенції. Володіння українською мовою дає змогу випускникам шкіл реалізувати себе у різних сферах діяльності, здобути обрану спеціальність. Навчальні програми з української мови для 8-9 (поглиблене вивчення)

класів та підручники відрізняються новим підходом до змістового наповнення підручників, набагато ширшим обсягом програмового матеріалу, орієнтацією на творчу, дослідницьку, проектну діяльність. На кожному уроці використовуються міжпредметні зв'язки, особливо робота за текстами художньої літератури, пропонуються інтерактивні методи роботи (робота в парах, групах). Теми, які вивчаються, логічно впорядковані, викладені за певною системою. Після опрацювання навчальних програм та практичному використанню підручника дійшли висновку, що дистанційне навчання може виконати більшість завдань, поставлених у Держстандарті. Дистанційні курси мають робочу програму, структуровану за темами. Вправи, тести, завдання творчого характеру допоможуть учням виробити необхідні навички для продовження навчання у профільній школі та подальшому здобутті освіти. Навчання за допомогою електронних освітніх ресурсів надає можливість використовувати Інтернет-ресурси, словники, довідкові джерела, узагальнювальні таблиці, аудіо, відео матеріали. Протягом двох років розроблено та апробовано авторські дистанційні курси з української мови: у 2012-2013 р. учні 9 класу Запорізької області навчалися дистанційно [5]. Учні 8 класу Мелітопольської ЗОШ №11 з вересня 2013-2014 н.р розпочали навчання за класно-дистанційною формою навчання за рахунок додаткових занять з української мови. Електронний курс з української мови для 8 класу [6]. Власні дослідження проведено на основі роботи авторської педагогічної майстерні (АПМ) дистанційного навчання та платформи ДО «Школа сучасних знань» у Запорізькій області. Авторська педагогічна майстерня є складовою частиною платформи дистанційної освіти Запорізького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти (ЗОШПО)[1,2].

Основні завдання АПМ: здійснення дистанційного навчання засобами Moodle; подання матеріалу у різних форматах; формування в учителів практичних навичок для розробки дистанційних курсів, в основі яких лежить концепція особистісно-зорієнтованого навчання; розкриття можливостей дистанційної форми навчання для дослідницької, наукової діяльності учнів. Керівник АПМ: Шиліна Г.А., учитель української мови та літератури ЗОШ №11 м. Мелітополя; координатор: Корицька Г.Р., завідувача кафедрою філософії та суспільно-гуманітарних дисциплін ЗОШПО.

Загальні вимоги до дистанційних курсів (ДК). Освітні ресурси повинні відповідати таким вимогам: відповідність програмі з української мови; методичні рекомендації щодо використання дистанційних курсів у професійній діяльності

вчителя; дотримання чинних санітарних норм та ергономічних, програмно-технічних вимог до ДК; дотримання законодавства України щодо захисту авторських прав.

Етапи створення навчальної електронної розробки. *Підготовчий етап* – основа всього електронного курсу. Він надає інформацію щодо цілей, навчальних завдань, має рекомендації стосовно здійснення самостійної роботи. Відбувається відбір завдань, обираються форми подання матеріалів, ескіз інтерфейсу, шрифт, колір, тобто формується стиль курсу, складається структура сайту, *Основний етап* – створюються посилання на теоретичний матеріал, добираються практичні вправи, максимально стисло подається інформація. Пояснення мають бути достовірними, правильними, логічно-структурованими. Добираються зразки виконання вправ чи завдань, коментарі, схеми, довідкові матеріали. Виконання учнями завдань, їх результативність відображається в електронному журналі. *Завершальний етап* уміщує варіанти форм і засобів контролю. Підсумковий контроль проводиться у вигляді вихідного тестування, у якому дібрано завдання за весь навчальний курс. У створенні модульної структури програми дотримується принципи системності, цілісного сприйняття й представлення всього обсягу інформації навчального курсу, можливості вибору індивідуальної траєкторії просування. Вимоги до проектування тексту: відповідність меті та завданням курсу; активність та інтерактивність, відповідність стилю навчання, змістова закінченість модуля, структурованість блоку тексту, дотримання мовного стилю.

Вимоги до обсягу та структури дистанційного курсу[4]. Обсяг навчального матеріалу, який подано у дистанційному курсі повинен відповідати навчальній програмі. Зміст майбутнього ЕОР може бути доповненням до основного підручника. Обсяг основного тексту повинен містити 2,5-3 сторінки стандартного тексту, розрахований на 1 годину (1 урок) і не повинен перевищувати $4x$, де x - базовий показник. Наприклад, якщо програма дистанційного курсу розрахована на 17 годин, то $4 * 17 = 68$ к- максимально допустимий обсяг сторінок. До основного тексту ЕНК входить сумарний обсяг усіх навчальних текстів курсу: додатки, глосарій, список літератури тощо. Структура дистанційного курсу повинна мати такі складові: нормативну, змістову, контролюючу. Нормативна складова містить: презентацію курсу, робочу програму або календарний план, критерії оцінювання для учнів, методичні рекомендації щодо послідовності виконання практичних завдань, особливостей тестування, оголошення, глосарій.

Зміст модуля включає такі матеріали: І.Теоретичний навчальний матеріал. Компоненти модуля: структуровані електронні матеріали, зміст яких відображає логіку

навчання за курсом і надає учню теоретичні відомості з теми у повному обсязі; термінологічний словник або глосарій – активний ресурс дистанційного курсу; мультимедійні презентації лекцій; додаткові електронні навчальні матеріали (конспекти лекцій, аудіо і відео матеріали). II. Практичні роботи. До кожного модуля бажано сформулювати мету та завдання, які забезпечують формування вмінь та навичок, необхідних для засвоєння теми, надати методичні рекомендації з їх виконання, форму подання результатів виконаної роботи. III. Завдання для самостійної роботи. Значна частина навчальних годин при вивченні кожної дисципліни відводиться на самостійне опрацювання. IV. Модульний контроль. Для оцінювання знань, умінь та навичок, набутих під час вивчення кожного модуля курсу, використовуються індивідуальні завдання, тести та опитування. V. Підсумковий контроль - вихідне тестування. Результати навчання учнів фіксуються у журналі оцінок ЕНК.

Орієнтовні вимоги до навчальних текстів. Чіткість, структурованість, конкретика тексту. Мова сторінок тексту повинна бути доступною, зрозумілою, треба уникати багатослів'я, монотонності. «Треба висловлюватись коротко: єдиний правильний спосіб заставити себе слухати - це сказати багато в небагатьох словах», - так говорив французький лексикограф П'єр Буаст. Не слід зловживати підкресленнями, виділенням жирним шрифтом слів, речень. Лекційний матеріал у текстовому вигляді з графіками, малюнками та таблицями повинен містити не менше 10 000 знаків (1/4 друкованого аркуша) і з розрахунку на 1 академічну годину.

Контроль у дистанційному курсі. Здійснення педагогічного контролю за дистанційним навчанням дозволяє зібрати об'єктивну інформацію про перебіг навчання, внести корективи до інформаційно-змістового наповнення курсів, терміну виконання, обсягу завдань тощо. В умовах очно-дистанційного навчання учитель - наставник повинен здійснювати постійний контроль за виконанням завдань, переглядати виконані завдання, якість їх виконання, мотивувати учнів до кращих результатів. Встановлено такі педагогічні вимоги до організації контролю за дистанційним навчанням учнів: індивідуальний контроль; систематичність проведення контролю на всіх етапах процесу навчання; всебічність контролю (теоретичні знання, практичні навички); різні види контролю (поточний, підсумковий, питання для самоконтролю); об'єктивність оцінення; дотримання етики мережевого спілкування.

Ергономічні вимоги. Стилi сприйняття учнів: зорове сприйняття (бачити зображення, спостерігати, усвідомлювати, оцінювати); слух (чути, прислухатись, звук, дисонанс, шум, голос); рухове сприйняття (рухатись, досліджувати,

сприймати, перевірити, відчуті). При створенні електронних текстових документів необхідно дотримуватись певних правил: вирівнювання тексту «по ширині»; шрифт рівний 12 пунктам; рекомендується використовувати шрифти Arial, Verdana, Tahoma, які краще сприймаються з екрану монітора; для виділення фрагментів тексту краще використовувати колір або напівжирний текст. На сторінках дистанційного курсу рекомендується використовувати кольори однієї гами. Графічні об'єкти розміщуються переважно на сторінці навчального тексту і повинні займати 50% екрану монітора. При створенні мультимедійних презентацій треба дотримуватись принципів композиційного рішення: лаконічність, узагальнення й уніфікація, акцент на основних смислових елементах, автономність, структурованість, послідовність[3, с.49].

Таким чином, ми запропонували орієнтовні вимоги щодо розробки сторінок дистанційного курсу з української мови. Подальші завдання: функціонування авторської педагогічної майстерні дистанційного навчання; розробка рекомендацій щодо відбору теоретичного, дидактичного матеріалу, складання таблиць.

Література:

1. Сайт авторської педагогічної майстерні дистанційного навчання. Корицька Г.Р. Шиліна Г.А. Режим доступу: [\[http://maisterniadista.ucoz.ru/\]](http://maisterniadista.ucoz.ru/)
2. Швець Ю. О. Сайт дистанційної освіти Запорізької області “Школи сучасних знань”. Режим доступу: [http://www.zhu.edu.ua/mk_school/].
3. Мокрогуз О.П. До питання ергономічності мультимедійної презентації як фактору її ефективності. Комп'ютер у школі та сім'ї, №3, 2012р.- 49с.
4. Центр інноваційних технологій та комп'ютерного тестування. Режим доступу: [\[http://cit.edukit.volyn.ua/\]](http://cit.edukit.volyn.ua/)
5. Електронний курс з української мови для 9 класу. Шиліна Г.А. Режим доступу: [\[http://www.zhu.edu.ua/mk_school/course/view.php?id=87\]](http://www.zhu.edu.ua/mk_school/course/view.php?id=87).
6. Електронний курс з української мови для 8 класу. Шиліна Г.А. Режим доступу: [\[http://www.zhu.edu.ua/mk_school/course/view.php?id=46\]](http://www.zhu.edu.ua/mk_school/course/view.php?id=46).
7. Розвиток загальної середньої та дошкільної освіти освіти у 2013 році. Режим доступу: [\[http://mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/zagalni-vidomosti/\]](http://mon.gov.ua/ua/activity/education/56/692/zagalni-vidomosti/).